

نگاهی به زندگی عبدالوهاب شهیدی که در انزوا گذشت؛

بزرگ قدر نادیده قبيله آواز

عبدالوهاب شهیدی، خواننده، نوازنده و مدرس آواز ایرانی، یکی از بزرگان عرصه موسیقی است. به گزارش ایلنا، نگاهی به کارنامه بلندبالا و سابقه مدید عبدالوهاب شهیدی در عرصه هنر، گویای این است که او یکی از بزرگان بی‌بدیل موسیقی ایرانی و متعلق به نسلی است که برای ماندگاری و ارتقای موسیقی ایرانی زحمات بسیار کشید. عبدالوهاب شهیدی صرفاً آوازخوان نبوده بلکه ضمن فعالیت در عرصه هنرهای نمایشی، شاعر و نوازنده عود نیز بود. زنده‌یاد شهیدی آن زمان که اغلب عودنوازان این ساز ایرانی را با لحن عربی می‌نواختند آن را کاملاً ایرانی می‌نواخت.

به گواه و گفته بسیاری از بزرگان و استادان، زنده‌یاد شهیدی علاوه بر آنکه خواننده‌ای کاربلد و نوازنده‌ای چیره‌دست بوده، انسانی وارسته با انبوهی از خصوصیات بارز اخلاقی بوده و همه این ویژگی‌ها از او هنرمند محبوب ساخته‌بود.

آغاز فراگیری موسیقی نزد اسماعیل مهرتاش و دیگران

زنده‌یاد شهیدی، زاده دهم مهرماه سال ۱۳۰۱ هجری میمه است و فراگیری موسیقی را با تشویق پدرش از کودکی آغاز کرده است. خودش در اینباره گفته است: «پدر هم از آن جا که موسیقی را خیلی خوب می‌دانست به من کمک می‌کرد و چند مثنوی را به من یاد داد»

که ای کاش نرفته بود و من از او بیشتر می‌آموختم. ۱۳ ساله بودم که ایشان در گذشت».

کودکی و نوجوانی استاد عبدالوهاب شهیدی با موسیقی گذشت و در همان سنین نوجوانی بود که با اسماعیل مهرتاش آشنا شد و نزد او به فراگیری موسیقی پرداخت. او در ابتدا آوازهای تاج اصفهانی و ادیب خوانساری را الگو قرار می‌داد اما این اسماعیل مهرتاش است که از او می‌خواهد رویه خود را تغییر دهد و هر آنچه را از قبل در ذهن دارد، پاک کند. اینگونه است که شهیدی سبک مختص به خودش را پدید می‌آورد و اتفاقاً یکی از ویژگی‌های مهم او در عرصه موسیقی ایرانی همین صاحب سبک بودن است.

فرامرز پایور، علی اصغر بهاری، حسین تهرانی، رحمت‌الله بدیعی، حسن ناهید و محمد اسماعیلی در جشن هنر شیراز (یکی از رویدادهای مهم پیش از انقلاب اسلامی) حضور می‌یابد. آشنایی استاد شهیدی با بزرگانی که هم‌نسلس بودند باعث شد او فعالیت‌های هنری جدی‌تری را پیش گیرد.

موضوع مورد توجه اینکه با آنکه هنرمندان متعددی در برنامه «گلها» حضور می‌یافتند اما این عبدالوهاب شهیدی است که با اجرای ۲۳۰ برنامه یکی از زورکورداران است. علاوه بر اینکه او رتبه سوم بیشترین برنامه موسیقی برنامه «گلها» را نیز در کارنامه دارد.

حضور در برنامه «گلها» و ثبت رکورد بیشترین اجرا

شهیدی هنرمندی یک بعدی نیست و در زمینه سرایش شعر و نوازندگی نیز تبحر داشته است. او در دهه سی یادگیری سننتور و عود را نیز نزد اسماعیل مهرتاش آغاز می‌کند و این اتفاق پس از مدتی فعالیت‌های او را جدی‌تر و گسترده‌تر می‌کند. تا اینکه در ادامه او آخر دهه سی (به سال ۱۳۳۹) همکاری خود را با دیوید و برنامه «گلها» آغاز می‌کند و از آن مقطع تا سال ۱۳۵۷ در برنامه‌های متعددی حضور می‌یابد و به مرور مشهور و مطرح می‌شود. در همین دوران است که شهیدی با همراهی هنرمندانی چون جلیل شهنواز،

و هوش شگرف خویشت مضراب تار را روی ساز عود پیاده کرد. این کار از آن جهت مهم است که ساز عود با وجود ایرانی بودن و قدمت بسیار در کشورهای عربی عمومیت یافت و همین اتفاق باعث شد نوازندگان ایرانی نیز در دوره‌ای که عود نسبت به حال کمتر مورد توجه بود آن را با لحن و لهجه عربی بنوازند.

موضوع قابل توجه اینکه زنده‌یاد شهیدی در اغلب آلبوم‌هایی که به عنوان خواننده حضور داشته گروه نوازندگان را با عود همراهی کرده است. البته این استاد موسیقی ایرانی آلبوم‌هایی هم دارد که به تکنوازی عود اختصاص دارند و شناخته شده‌ترین آنها آلبوم «راز عود» است.

حاشیه‌های سیاسی که او را بیش از ۴۰ سال خانه‌نشین کرد

زنده‌یاد شهیدی با آنکه هرگز اهل حاشیه نبود، اما در ماه‌های ابتدایی سال ۱۳۵۷ در دادگاه انقلاب شهر اصفهان به اتهام ساواکی بودن به چهار ماه حبس محکوم شد و پس از این اتفاق زندگی او طوری دیگری رقم خورد.

روزنامه‌اطلاعات در تاریخ ۱۱ تیرماه سال ۱۳۵۸ درباره دادگاه و محاکمه شهیدی نوشت:

شاگردانی داشت تار او را ادامه دهند و مانند استاد در اعتلای هنر ایرانی بکوشند.

آثاری که از او به جامانده است

اغلب آثار زنده‌یاد شهیدی در برنامه «گلها» تهیه و اجرا شده‌اند. البته او پیش از همکاری با برنامه «گلها» در رادیو ارتش نیز فعالیت‌ها و اجراهایی داشته و طی همکاری با گروه «پایور» و دیگر هنرمندان و گروه‌ها، کنسرت‌هایی را در داخل و خارج کشور برگزار کرده است. اغلب آثار این خواننده و نوازنده ایرانی قبلا از رادیو پخش می‌شده‌اند و گاه در قالب نوار کاست در دسترس مخاطبان قرار گرفته‌اند. اما همه اینها دلیل بر کم کاری شهیدی نیست چرا که از او آلبوم‌هایی نیز به یادگار مانده است.

برخی از آثار قدیمی شهیدی که پیش از انقلاب روی صفحه منتشر شده بودند توسط انتشارات «سرنصوت» فرصت انتشار دوباره یافتند. در سال ۱۳۸۳ نیز دو آلبوم از او با عناوین «آثار استاد روح‌الله خالقی» با صدای شهیدی و بنان و «به پاس نیم قرن فعالیت هنری استاد فرامرز پایور» با حضور شهیدی، محمدرضا شجریان و شهرام ناظری منتشر شده است.

دادگاه انقلاب اسلامی اصفهان محاکمه عبدالوهاب شهیدی هنرمند سرشناس را پایان داد و به ۴ ماه حبس تادیبی محکوم ساخت. بر اساس کیفرخواست صادره متهم به فعالیت مداوم در ساواک و جمع‌آوری اطلاعات و فروش زمین و اگزارای دولت به ارتش بود. شهیدی ضمن دفاع خود را هنرمندی را مدعی نامید که هرگز مدیحه‌سرای کسی نبوده به جز مولای متقیان علی (ع). با توجه به رای دادگاه چون عبدالوهاب شهیدی این مدت را در زندان طی کرده بود آزاد شد.

استاد شهیدی پس از راهی از زندان مانند بسیاری دیگری از هنرمندان فعال در سال‌های پیش از انقلاب ایران را ترک کرد، اما تفاوتش با دیگر مهاجران این بود که پس از چند سال به ایران بازگشت. اما دیگر در عرصه هنر فعالیت نکرد و خانه‌نشین شد. شهیدی در دهه های اخیر هم فعالیت حرفه‌ای نداشت و آن زمان که رادیو در دهه ۸۰ بر برخی آثار او را پخش کرد روزنامه‌های کیهان و جمهوری اسلامی با این اتفاق مخالف کردند و اینگونه بود که او تا ساعات پایانی عمر بیش از ۴۰ سال در انزوا و سکوت به سر برد.

واقعیت این است که اگر عبدالوهاب شهیدی دچار حاشیه و عزلت نمی‌شد حال آثار بیشتری از او به یادگار مانده بود و قاعدتاً

معمولی نبود، بلکه بر اساس استعداد (معروف به اون نگاه گرم تو) با تنظیم زنده‌یاد فرامرز پایور اشاره کرد که مربوط به آهنگی محلی بر روی شعری از همامیر افشار است و در دستگاه ماهور اجرا شده است.

عبدالوهاب شهیدی؛ نوازنده یا خواننده؟

همانطور که گفته شد عبدالوهاب شهیدی علاوه بر خوانندگی نوازنده چیره‌دست عود بوده است. کمتر خواننده‌ای را می‌توان سراغ داشت که علاوه بر آواز خوانی، نوازنده‌ای ماهر باشد. زنده‌یاد شهیدی که معتقد بود یک خواننده حتماً باید بر یک ساز موسیقی اشراف داشته باشد، عودنوازی معمولی نبود، بلکه بر اساس استعداد

بی‌شک عبدالوهاب شهیدی یکی از معدود خوانندگانی است که برای موسیقی ایرانی و مقوله آواز از ارزش بسیار قابل بوده است. او طی دوران حیاتش چه آن زمان که در اوج بود و چه در مقطعی که خانه‌نشین بود و بعدها با بیماری دست و پنجه نرم کرد، هیچ‌گاه به اجرای تصانیف و آثار سطحی و تجاری تن نداد. اما آنچه بیش از هر چیز در زندگی هنری شهیدی مورد توجه است نگاه او به آوازهای محلی است. از آوازهای محلی او می‌توان به تصنیف ز ندگی

تماشاخانه خصوصی، با نمایش «من دیوانه نیستم» به کارگردانی مرتضی گلچین بازگشایی می‌شود.

در پردیس شهرزاد، با سه سالن، تنها نمایش «هجهه سالگی» به کارگردانی فردین رحمانپور روی صحنه خواهد رفت. البته تبلیغاتی مبنی بر اجرای برخی از آثار تعطیل شده سابق در فضای مجازی منتشر شده است. تماشاخانه اهورا که در ایام کرونا گشایش یافته بود قرار است با نمایش «ججمه‌ای در کانامار» اثر شکیبا علیزاده فعالیت خود را از سر بگیرد.

فرهنگسرای نیاوران نیز از فضای باز خود برای اجرای نمایش «دهلیزهای بی‌انتهای تاریخ» اثر علی اتحاد بهره می‌گیرد.

بزرگداشت

به بهانه روز بزرگداشت حکیم ابوالقاسم فردوسی؛ پاسدار زبان فارسی بشیم

ابوب دهقانکار، مدیر عامل خانه کتاب و ادبیات ایران به مناسبت بزرگداشت حکیم ابوالقاسم فردوسی و روز پاسداشت زبان فارسی یادداشتی به این شرح منتشر کرد. «یکی از پاسداران سخن فارسی، حکیم ابوالقاسم فردوسی است و اثر درخششان او شاهنامه اهمیت بسزای دارد. شاهنامه را از جنبه‌های مختلف اسطوره‌شناسی، تاریخی و ادبی بررسی کرده‌اند و در هر یک از این پژوهش‌ها، ارزشی از ارزش‌های این کتاب گران‌مایه شناخته و شناسانده شده است. محققان ایرانی و مستشرقین هر یک به نحوی از انحساریش گرایان شاعر حماسه‌سرای ایران بوده‌اند. در میان این نظرها، سخن تودور نولد که میزان اهمیت این کتاب را بیشتر نمایان می‌کند. نولد که معتقد است همانند شاهنامه در هیچ فرهنگ و ملتی یافت نمی‌شود. برخی دیگر از پژوهشگران نیز برای آن که میزان قدرت آفرینش‌گری فردوسی را نمایان کنند این کتاب را با ایلیاد و اودیسه هومر و آثار شکسپیر مقایسه کرده‌اند. از این روی، سزاست که به عظمت شاهنامه و آفریدگار آن بی‌بریم و در عین حال میزان سنگینی مسئولیت فردی و اجتماعی خود را در پاسداشت این میراث گران قدر درک کنیم. شاهنامه کتابی است سرشار از آموزه‌های اخلاقی، شرح دل‌آوری‌ها و جوانمردی‌ها، حس میهن دوستی، مدارا و راداری. فردوسی با آن که در دوران پر التهاب سامانی و غزنوی زندگی می‌کرد اما هیچ‌گاه باورهای انسانی و شفقت‌آمیز خود عدول نکرد و سر بلند و آزاده زیست. در نظر گاه فردوسی مفهوم «داد» و «نیکی» دو مفهوم پیوند خورده در بینش و آمان خواهی ایرانیان است. امروز بر ماست که با درک امکانات زبان فارسی در جهت مایه‌ور کردن آن گام برداریم. درست است که هم محققان دانشگاهی و هم خارج از آن پژوهش‌هایی در خود درباره شاهنامه و نیز زبان فارسی پدید آورده‌اند، اما از مطلوب خود هنوز فاصله داریم. باید تلاش کنیم جوانان ماشناختی درست‌ساز شاهنامه و پیام آن داشته باشند و با درک درست از میراث کهن خود زبان فارسی را در گفتار و نوشتار خود درست به کار برند.

امید است با چار هاندیشی و عمل به راه‌های سنجیده، زبان فارسی را پاس بداریم و آن را به نسل‌های بعد منتقل سازیم.

تجسمی

نمایشگاه «هویت» با آثاری از حبیب مرادی برپا شد

نمایشگاه آثار حبیب مرادی با عنوان «هویت» در گالری «پر ریاست» مرادی در گفت‌وگو با هنر آنلاین با اشاره به اینکه نزدیک به ۳۰ اثر در این مجموعه به نمایش درآمده است، گفت: «در این نمایشگاه سه مجموعه در کنار هم قرار گرفته‌اند و تکنیک به کار رفته در آثار همان تکنیکی است که در نگارگری قدمتی طولانی دارد. از جمله پر داز و قلم‌گیری (به کارگیری خطوط نازک و ضخیم). در واقع ابزار من تقریباً همان است که نگارگران ایرانی دوران صفوی یا مکتب تیموری از آن استفاده می‌کردند. کاغذ دست‌ساز، بوم مرغش و قلم‌موی گریه، طلای ۲۴ عیار. هر چند در برخی آثار از مقوای ماکت و یا قلم‌موی سمور هم استفاده شده است.» او درباره الگو گرفتن خود از مکتب نگارگری گفت: «از نظر تکنیکی و به صورت مشخص در قلم‌گیری و پر داز، از نگارگران قدیم ایران مانند سلطان محمد تبریزی، کمال‌الدین بهزاد هراتی، رضاعباسی و محمد سیاه‌قلم درس گرفتم.»

بازگشایی سالن‌های تئاتر در سایه رنگ‌های متزلزل

تئاتر شهر به نویسندگی سپیده ضیایی و کارگردانی نگین ضیایی اجرا می‌شود. در تالار چهارسوسو نیز تئاتر موزیکال «جنگ و صلح» به نویسندگی، طراحی و کارگردانی میثم یوسفی از روز پنجشنبه ۳۰ اردیبهشت سال ۱۴۰۰ روی صحنه می‌رود. تماشاخانه ایرانشهر قرار است میزبان نمایش «عمو لاوروف» به کارگردانی امیر امیری در سالن استاد ناظرزاده کرمانی باشد. دیگر نمایش این سالن، «لوله» به کارگردانی علیرضا اجلی است. در دیگر سالن ایرانشهر یعنی سالن استاد سمندریان، حسین پوریانی فر نمایش «هزار» را روی صحنه می‌برد. در این سالن نمایش «سگک» رضا بهرامی و به قلم کهید تاراج روی صحنه می‌رود.

در تالار مولوی، «شب/خارجی/پرما»

هجدهم اردیبهشت‌ماه ۱۴۰۰ با ابلاغیه ستاد ملی مقابله با کرونا مبنی بر بازگشایی و از سرگیری فعالیت‌های نمایشی بار دیگر مدیران تالارها و تماشاخانه‌های تصمیم به بازگشایی سالن‌های خود کردند. سامانه‌های فروش بلیت طی چند روز گذشته برخی از نمایش‌های جامانده دوره پیشین اجرا را وارد چرخه گیشه کرده‌اند تا در نهایت تئاتر تهران با ۱۰ نمایش از ۲۶ اردیبهشت فعالیت خود را آغاز کند.

از روز سه‌شنبه ۲۸ اردیبهشت‌ماه نمایش «کنسرت مرگ گرم» به نویسندگی، طراحی و کارگردانی محمدرضا عطایی فر در تالار قشقایی تئاتر شهر آغاز به کار می‌کند. «مرفی» عنوان دیگر نمایش مجموعه تئاتر شهر است که از روز سه‌شنبه ۲۸ اردیبهشت‌ماه در تالار سایه مجموعه

تئاتر